

**МИСТЕЦТВО УКРАЇНИ
В КОНТЕКСТІ
ІНТЕГРАЦІЇ З
ХУДОЖНЬОЮ
КУЛЬТУРОЮ ЗАХОДУ**

(до 40-річного ювілею кафедри образотворчого
і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації ПНУ)

**Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної
конференції з міжнародною участю**

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені
Василя Стефаника
Навчально-науковий інститут мистецтв
Кафедра образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та
реставрації

**МИСТЕЦТВО УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ
ІНТЕГРАЦІЇ З ХУДОЖНЬОЮ КУЛЬТУРОЮ
ЗАХОДУ**

(до 40 – річного ювілею кафедри образотворчого і
декоративно-прикладного мистецтва та реставрації ПНУ)

**Збірник матеріалів
Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю
(19 -20 жовтня 2023 р.)**

Івано-Франківськ – 2023

Мистецтво України в контексті інтеграції з художньою культурою Заходу (до 40 – річного ювілею кафедри образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації ПНУ): збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю 19 -20 жовтня 2023 р. Івано-Франківськ: Поліграфія «Зebra», 2023. 229 с.

Збірник підготовлено на основі доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Мистецтво України в контексті інтеграції з художньою культурою Заходу» (до 40 - річного ювілею кафедри образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації ПНУ), що проходила 19 - 20 жовтня 2023 р. на базі кафедри образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації Навчально-наукового інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Збірник вміщує матеріали з історії та сьогодення українського мистецтва та його взаємозв'язку з художньою культурою Заходу.

Друкується за ухвалою вченої ради Навчально-наукового інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника від 8 листопада 2023 р., протокол № 2.

Редакційна колегія:

Ігор ЦЕПЕНДА, ректор Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, доктор політичних наук, професор, голова редакційної колегії;

Валентина ЯКУБІВ, перший проректор Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, доктор економічних наук, професор;

Едуард ЛАПКОВСЬКИЙ, проректор з науково-педагогічної роботи Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, кандидат медичних наук, доцент;

Володимир ФЕДОРЯК, директор Навчально-наукового інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, кандидат історичних наук, доцент;

Юрій ВОЛОЩУК, заступник директора з наукової та навчально-методичної роботи Навчально-наукового інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, кандидат мистецтвознавства, професор;

Петро КУЗЕНКО, завідувач кафедри образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації Навчально-наукового інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, кандидат мистецтвознавства, доцент;

Богдан БОЙЧУК, професор кафедри образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації Навчально-наукового інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, кандидат мистецтвознавства.

Упорядник збірника: Петро Кузенко

© Автори статей

© Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2023

ЗМІСТ

Бабій Н.П. Адаптація творів іконопису для людей з вадами зору. Досвід створення тифлографічних макетів та аудіодескрипції для ікони «Коронування Богородиці» (XVIII) та свічника-тріїці (перша половина XIX ст.) з колекції Івано-Франківського обласного краєзнавчого музею.....	6
Волощук Ю.І. Освітня діяльність консерваторії імені С. Монюшка в Станіславові у контексті поліетнічних взаємин.....	12
Вязовченко О.О. Творче бачення Соні Делоне і її невід'ємний вклад у світове мистецтво.....	16
Гнатюк М.В. Акуальні проблеми підготовки вчителів образотворчого мистецтва.....	21
Годенко-Наконечна О.П. Механізми захисту культурних цінностей від вандалізму агресора.....	26
Гундер Л.В. Взаємопроникнення слова і музики у вокальному циклі Мілана Новака «Мрія»	31
Ду Бохао Творча діяльність квартету саксофонів Дніпровської академії музики в контексті розвитку українського духового мистецтва кінця XX– початку XXI століть.....	36
Дундяк І.М. Богдан Бринський в контексті мистецької школи Івано-Франківська.....	39
Дутчак В.Г. Звукозаписи як форма матеріальної та нематеріальної культурної спадщини у контексті функціонування мистецтва української діаспори.....	43
Дяків М.В. Рефлексії пошуку модерністичної форми у сучасній скульптурі Прикарпаття.....	47
Захарова М.С., Захарова Я.А. Оцифрування музейних колекцій в контексті кібербезпеки.....	52
Калиновська І.М. Національна і регіональна своєрідність в організації інтер'єрів громадських приміщень на Прикарпатті в другій половині XX століття.....	55
Карась Г.В. Музична тематика в образотворчому мистецтві української діаспори.....	62
Качмар О.В. Українське мистецтво на сцені світової культури: l'exposition «que la lumière soit». «Хай буде світло».....	66
Кіндрачук В.Б. Скульптор і викладач Богдан Гладкий.....	70
Комарницький А.С. Іконопис Галицько-Волинського князівства (кін. XI – середини XIV ст.): синтез універсального і національного.....	75
Красюк І.О. Дослідження національних форм українського образотворчого мистецтва крізь призму євроінтеграції.....	80

Кузенко П.Я. Історія та сучасність кафедри образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації ПНУ ім. В. Стефаника	87
Макойда О.В. Експресіоністичні тенденції у творчості Осипа Сорохтея: особливості творчого методу.....	93
Мартинюк М.В. Творча діяльність вокальних ансамблів в Україні та діаспорі: засади формування репертуару.....	101
Мельник У.В., Кузенко П.Я. Творчий портрет Антона Шпільчака (до 90 - тя митця).....	105
Мельник У.В., Шпільчак В.А. Гуцульський артефакт з Ворохти у колекції Михайла Фіголя.....	108
Нагорняк Х.М. Мистецька формація "На С ім": творчий вимір та прояви.....	113
Осипенко Я.С. Пограниччя культур у вимірах Буковини.....	118
Палійчук І.С. Курс «Мистецтвознавча критика та риторика» в системі підготовки доктора філософії спеціальності 025 Музичне мистецтво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.....	124
Пірус В.В. Феномен піаніста-концертмейстера крізь призму наукового пізнання.....	127
Пронюк М.М. Собор Святої Софії у Римі – свідок української культури в Італії.....	135
Сандюк В.С. Косівська школа рисунку кінця ХХ – початку ХХІ ст. на прикладі викладання Володимира Гуменюка.....	139
Сандюк Л.П., Сандюк В.С. Екологічний аспект в дизайні та виробництві товарів.....	143
Селівачов М.Р. Народне мистецтво Карпат очима художнього критика 1920 - х років.....	147
Сидор М.Б. Складові фахової компетентності сучасного художника: аспекти професійної виражальності.....	159
Сташків-Олійник С.Г. Досвід роботи реставратором у Національній галереї Праги як метод вивчення шляхів розвитку реставраційної галузі в Україні.....	162
Тимків Б.М. Художньо-педагогічна освіта України в контексті інтеграції до європейського освітнього простору.....	169
Топорков Д.А. Культурологічні дослідження мистецького надбання: проблеми доступу до фондосховищ.....	175
Урсу Н.О., Гарліцька Т.В. Вплив західноєвропейського малярства на ілюзорно-квадратурний стінопис подільських і волинських храмів ХVІІІ ст.	179
Фабрика-Процька О.Р. Збереження творчого доробку Дезидерія Миллого в структурі музею української культури у Свиднику (Словаччина).....	185

Список використаних джерел

1. Тканко З., Тканко О. Екологічний дизайн в індустрії моди початку XXI ст. Вісник Львівської національної академії мистецтв. 2019. № 39. С. 162. URL: https://visnyk.lnam.edu.ua/system/files/20193_9/visnyk-lnam-no-39-2019-zenoviia-tkanko-olhatkanko-161-169.pdf.
2. Журба І. Екологізація як сучасна філософія проектування одягу. Вісник КНУКіМ. 2012. № 5.
3. Стасюк І. Український бренд створив екологічні шуби з конопляного хутра. Хмарочос. URL: <https://hmarochos.kiev.ua/2018/11/11/ukrayinskiy-brendstvoriv-ekologichni-shubi-z-konoplyanogo-hutra/>.

Селівачов М.Р.,
доктор мистецтвознавства,
професор

НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО КАРПАТ ОЧИМА ХУДОЖНЬОГО КРИТИКА 1920 - х РОКІВ

«Не все нове талановите, натомість усе талановите – нове». Цю думку часто висловлював за різних okazій Сергій Костянтинович Маковський, автор книги «Народне мистецтво Підкарпатської Русі», виданої майже століття тому.

Рідко яке дослідження української народної декоративної творчості не згадує цю працю принаймні в бібліографії. Вона вийшла друком у празькому видавництві «Пламя» 1925 року паралельно трьома виданнями – руською, чеською й англійською мовами, тиражем 300 примірників у кожному виданні.

Ця книга – підсумок виставки «Мистецтво і побут Підкарпатської Русі», влаштованої навесні 1924 року шкільним відділом Ужгородського цивільного управління.

Як експерт і комісар (в англomовному тексті — директор) виставки, Сергій Маковський об'їхав, а головним чином обійшов пішки упродовж понад шести місяців усе Закарпаття, від Лемківщини на півночі до Мармарощини на півдні, спостерігав мистецькі речі на місці їх виготовлення, спілкувався з майстрами, фотографував і зібрав чималу колекцію творів для майбутньої експозиції.

Її мету Сергій Костянтинович бачив у сприянні систематичному вивченню домашніх ремесел Підкарпатської Русі, популяризації кращих зразків «селянського художества», пробудженні широкого інтересу до народу, що проніс через віки поневолення традицію своїх візерунків і побутових навичок [1].

Для Маковського народне мистецтво, надто ще не перетворене на музейний спомин, а продовжуване по-нині, є живою силою. «В наши дни такое искусство не только анахронизм, но истинно современное очарование, оазис пленительного варварства, с журчащими ключами, среди сыпучих песков фабричной цивилизации» [2, с. 5-6].

Його мистецькі світлини, довершені з технічного погляду, склали основу цього видання. Всього зображено близько 300 об'єктів. Серед них понад половина сюжетів – текстиль, одяг і прикраси; чимало речей із дерева
(бл. 60); кераміка (27), писанки (18). Кілька фото представляють художній метал і обрядову випічку.

Більшість знімків зроблено під час авторських польових виїздів, деякі представляють речі з музеїв, окремі є репродукціями зразків, подеколи з інших місцевостей Європи й Азії, потрібних для зіставлення з творчістю карпатських горян.

Та й сама книга, прекрасно зверстана й надрукована в «Легіографії Praha – Vršovice Samova 665» під наглядом художника А. Хвали, є взірцем поліграфічної майстерності.

Важливо, що чи не вперше селянське мистецтво Закарпаття стало предметом уваги не музейника, історика, етнографа чи організатора народних промислів, а професійного критика, котрий усе життя писав про модерну художню творчість переважно з естетичного погляду.

Книга С. Маковського, хоч і наявна у бібліотеках України, вплинула на осмислення нашої традиційної творчості значно меншою мірою, ніж

заслуговує, не дуже популяризувалася через емігрантське минуле автора та близькість родини до імператорського двору. Втім, відлуння запропонованого ним передусім естетичного підходу до сприйняття творів народного мистецтва можна спостерегти в текстах окремих дослідників середини та другої пол. ХХ століття, про що скажемо нижче.

Тимчасом зупинимося на біографії та походженні Сергія Костянтиновича Маковського (1877, Санкт-Петербург – 1962, Париж), митця принаймні в четвертому поколінні [3]. Вже його прадід Іван Борисович Маковський, «обрусілий поляк», мусив знатися на мистецтві й архітектурі, бо колекціонував естампи, будував на продаж будинки [4, с. 3].

Любов до збирання графіки успадкував його син Єгор (1802–1886), один із засновників 1833 року Московського художнього класу. Це поклало початок Московському училищу живопису та ваяння.

Єгор Іванович Маковський, організатор і одночасно слухач художнього класу, першим отримав медаль за рисунок «Два натурники», представлений на виставці в Петербурзькій Академії художеств 1834 року. Він одружився з Любов'ю Корніївною Молленгауер, дочкою фабриканта музичних інструментів «Cornelius v. Mollenhauer», який походив із Померанії.

В їхньому домі бували Карл Брюллов, Ол. Пушкін, М. Гоголь, Мих. Глінка, Ол. Островський, Вас. Тропінін, інші відомі письменники, митці, актори. Всі сини Є. І. Маковського (Костянтин, Миколай, Володимир) і старша дочка Олександра стали художниками, молодша Марія – актрисою.

Гучна слава судилася батькові нашого героя Костянтину Єгоровичу Маковському (1839-1915). У 12-літньому віці він вступив до Московського училища живопису та ваяння, став першим студентом, здобуваючи всі нагороди, включно з Малою срібною медаллю від

Академії художеств. Навчався в учнів Карла Брюллова – М. І. Скотті, А. М. Мокрицького, С. К. Зарянка. Студіює від 1858 року в Петербурзькій Академії художеств, бере участь у виставках із картинами «Зцілення незрячих» (1860) і «Агенти Димитрія Самозванця вбивають Федора Годунова» (1862, відзначена Малою золотою медаллю Академії).

1863 року К. Маковський, разом із 13-ма іншими конкурсантами на Велику золоту медаль, відмовився писати картину на міфологічну тему й покинув Академію, приєднався до очолюваної І. Крамським «Артілі художників», а 1870 року — до «Товариства пересув-них художніх виставок».

До цього періоду, коли він уже став академіком і професором, належать його найвідоміші картини «Діти біжать від грози» (1870, Державна Третьяковська галерея), «Перенесення священного килима з Мекки до Каїру» (1875, Національна картинна галерея Вірменії, варіант 1876 р. в Державному Руському музеї Петербурга, іл. Слайд 13), «Боларські мучениці» (1877), де немовля написано з годовалого сина Сергія.

Віртуозний майстер складних багатофігурних композицій і модний портретист, К. Маковський отримував найбільші тоді гонорари, став особистим художником Олександра II. Саме йому доручили малювати царя на смертному одрі через кілька годин після замаху 1 березня 1881 року. Репродукцію цього твору можна помітити поруч із «Голгофою» Карла Штейнбена та фотографіями Тараса Шевченка і Миколи Некрасова на картині Рєпіна «Не ждали» (1884, Третьяковська галерея). За іронією долі Велику золоту медаль Всесвітньої паризької виставки 1889 року здобули картини К. Маковського «Суд Париса», «Демон і Тамара», «Смерть Івана Грозного» – тієї самої історико-міфологічної тематики, проти якої так гаряче протестував у молодості художник із своїми друзями, й яка принесла йому жаданий успіх у роки зрілості.

Натомість молодший брат Костянтина – Володимир Єгорович Маковський залишився вірним ідеалам «передвижників» і соціально-побутовому жанру. Його твори теж зберігаються в музеях усього світу, він так само був академіком живопису, професором і навіть ректором Імператорської Академії художеств [5].

У нього, зокрема, навчалась і прабабуся автора цих рядків Катерина Сергіївна Селівачова (народжена Щербачова, 1864 – після 1915), коли 16-літньою дівчиною відвідувала рисувальний і фігурний класи Московського училища живопису та ваяння (1880), брала уроки у В. Г. Перова, а після його смерті 1882 р. – у В. Є. Маковського.

Сергій Костянтинович Маковський народився в Петербурзі 15 (27) серпня 1877 року. Це був уже другий шлюб його батька, овдовілого в березні 1873-го.

Нова дружина Юлія Павлівна Леткова (1859—1954.), юна красуня, молодша на 20 років від свого чоловіка, збиралася стати співачкою. Костянтин Маковський закохався в неї з першого погляду, проте вінчання відклали до досягнення нареченою 16-ліття.

Білявий Сергійко з довгими золотими локонами став основною моделлю картин свого батька початку 1880-х. На одній із них він чистить старовинну шпагу, оточений антикваріатом із батькової колекції, на другій – із псом Гордоном, нащадком Мілорда, котрий був улюбленцем Олександра II.

Дитинство минало в домі на Адміралтейській набережній з видом на Академію наук, Університет і Академію художеств. Його молодшого брата Володимира хрестив 1883 року Великий князь Олексій Олександрович, брат імператора.

С. Маковський згадує шафу-вітрину в їдальні батьківського дому зі зразками народного одягу та різних старовинних речей, прогулянки над Невою біля пам'ятника Петру Великому й Ісакіївського собору,

---

закордонні подорожі, перебування в Качанівці на Чернігівщині у маєтку родини Тарновських.

Всі дяді й тьотя з боку батька були художниками, мамина сестра Катерина Павлівна Леткова (1856-1937) – письменницею, її чоловік Миколай Володимирович Султанов (1850–1908) – архітектором, ідеологом неовізантійського стилю, реставратором, кузеном знаменитого культуролога та політика Павла Миколайовича Милюкова (1859–1943), депутата Державної Думи, лідера партії конституційних демократів, Міністра іноземних справ Тимчасового уряду, почесного доктора Кембріджського університету (з 1916 р.).

Часті гості на домашніх спектаклях і прийомах у Маковських – художники Айвазовський, Ге, Лемох, Рєпін, Шишкін, президент Академії художеств Ве-ликий князь Володимир Олександрович, композитори А. Рубінштейн, Чайковський, Кюї, вчені Костомаров і Миклухо-Маклай, письменники Апухтін, Боборикін, Гончаров, Григорович, Полонський.

Відповідаючи на запитання, чому сам не став митцем, Сергій Костянтинович жартував, що тоді його плутали б із іншими Маковськими.

Насправді ж прагнув розпочати університетську освіту з природничого факультету, щоб освоювати навколишній світ не з зовнішнього візуального боку, подібно до своїх численних родичів-художників, а з внутрішнього, прихованого від безпосереднього спостереження. Можливо, саме перенасичення родинного середовища зоровими образами підштовхнуло Сергія до літератури, й особливо поезії, що була на зламі XIX і XX століть стилеутворюючим видом творчості для всієї європейської культури.

Втім, скоро він захопився критичною діяльністю, бо вважав, що в Росії обмаль критиків, здатних осмислювати сучасну художню творчість

і розкривати живописні й поетичні образи логічними словесними засобами. Відтак уже на другому курсі Університету, 1898 року, з'являється його перша мистецтвознавча стаття в журналі «Мір'я Божій», присвячена розписам Свято-Володимирського собору в Києві, котрі викликали тоді водночас і захоплення, й гостре неприйняття.

Того ж таки 1898 року С. Маковський познайомився з засновником журналу «Мір'я искусства» Сергієм Дягілевім і його кузеном Дмитром Філософовим, стає секретарем редакційної колегії цього художнього часопису, навколо якого сформувалось однойменне мистецьке угруповання.

Він зближується з його учасниками Олександром Бенуа, Мстиславом Добужинським, Борисом Кустодієвим, Леоном Бакстом, Євгеном Лансере та багатьма іншими. Після закриття «Міра искусства» естафету в підтримці модерністичного мистецтва перейняв заснований 1909 року журнал «Аполлон», у якому роль організатора та першого головного редактора належала Сергієві Костянтиновичу [6].

Й узагалі не було тоді в Імперії скільки небудь амбітного мистецького часопису новітнього спрямування («Аполлон», «Золотое руно», «Старые годы», «Столица и усадьба», «Русская икона» тощо), в якому б Сергій Костянтинович не співпрацював як автор, рецензент або редактор. Він із юнацьким запалом підтримував усе краще з нового, висміював новаторів-шарлатанів, одночасно кепкував із того, що вважав рутиною, включно з такими корифеями, як І. Рєпін або В. Стасов, але не відмовляв їм у заслугах і таланті. Важко полічити молоді та дуже різні таланти, відкриті й підтримані С. Маковським і його родиною: Шаляпін, Ахматова і Гумільов, Бакст і Мандельштам, Сомов і Сорін, Сар'ян, Кузнецов, Богаєвський, Судейкін, Тархов, Міліоті, Шагал...

1910 року Сергій Маковський одружився з Марією Ерастівною Риндіною (1885 – після 1962, перед тим дружиною поета Владислава

Ходасевича). На початку 1917-го виїхав із нею та мамою Юлією Павлівною до Криму. Як і всюди та завжди, організовував виставки, виступи, концерти, консультував колекціонерів, котрі скуповували твори мистецтва в тих, що збирались емігрувати. Встиг побути радянським службовцем у сфері охорони музейних скарбів під час недовгої більшовицької влади в Криму 1919-го, а 1920 року виїхав із родиною до Стамбула, звідти — до Праги.

Проте чехословацький етап у житті Сергія Костянтиновича майже не відображений його біографами. Йому присвячено тільки абзац у детальній монографії Т. В. Лебедевої:

«Редактируя журнал «Искусство славян», Маковский много ездит по славянским странам, по деревням Прикарпатья, в пути собирает вышивки и другие предметы народного творчества русских, украинцев, восточных словаков, именующих себя русинами. В результате собирается большая интересная выставка «Искусство и быт Подкарпатской Руси», открытая в Праге в 1922 году. Тремя годами позже этнографические исследования и коллекции Маковского легли в основу его монографии «Народное искусство Подкарпатской Руси», изданной в 1925 году в Праге на русском, чешском и французском [на самом деле – английском – МС] языках» [4, с. 238].

Звернення С. К. Маковського до вивчення й осмислення традиційного декоративного мистецтва Карпат сприймається на тлі його біографії випадковим епізодом унаслідок обставин емігрантської долі. Насправді ж зацікавлення народною творчістю логічне в контексті його попередньої розумової діяльності. Подібно до більшості художників, сформованих епохою модерну, він надавав неабиякого значення декоративній складовій у мистецтві.

Раніше декоративність приваблювала Маковського як ознака нового мистецтва, що контрастувала з тьмяністю барв попереднього

етапу «критичного реалізму» [12]. Та на Карпатах він зіткнувся з мистецтвом, у якому декоративність – основна властивість, щоправда, нерозривно пов'язана з ужитковою доцільністю та традицією – головною методою успадкування знань і навичок.

Наш герой захоплений цією спадщиною, жадібно її сприймає, фіксує, збирає, рефлексуючи влучними спостереженнями й узагальненнями.

Вони, здебільшого, викладені в органічному для Сергія Костянтиновича есейному жанрі. Проте його есеї щедро оснащені солідним бібліографічним апаратом, аналітичними коментарями. Більше тридцяти приміток (с. 49-52) містять посилання на півсотні видань чеською, російською, українською, німецькою, угорською, англійською, польською, румунською, французькою, болгарською мовами. Все це засвідчує, крім енциклопедичної ерудиції автора, достатньо ретельне вивчення ним літератури за темою та первинних джерел.

Передмова на сторінках 5-13 – ніби заспів-увертюра, де відзначено головні риси традиційної творчості Підкарпатської Русі. Справді народне мистецтво, – наполягає С. Маковський – «дальше всего от пошлости. Оно восхищает благородством оттенков и разнообразием в каноническом своем коснении. Никогда не вульгарное, потому что все в нем от полноты народного сердца, и всегда согретое творческим чувством, как бы ни повторяло стародавних образцов. <...> оно совмещает коллективный навык с неповторимостью пришедений, не индивидуализированное – в нашем, городском смысле – и в то же время запечатленное личным акцентом. Прочнейшие «штампы» деревни не исключают известной свободы выполнения. Напротив, именно от свободы – неподражаемая прелесть. Каждый раз то же самое, но чуть-

---

чуть по іншому. <...> не делається ремесленною копією, не вырождається в бездушний фабрикат: ремесло остається искусством» [2, с. 6].

Переважно чуттєвий підхід до висвітлення народного мистецтва, розкриття його поетики, тобто, системи засобів емоційного вираження, сполучаються

в естетика Маковського з історичними й етнографічними зацікавленнями, що продовжують його міркування 1900-х років про расову природу мистецтва різних регіонів світу.

Він постійно переймається питаннями походження карпатської орнаментики. Ненав'язливо виявляючи свою дивовижну ерудицію, знаходить паралелі місцевих візерунків із аналогами тюркськими перськими та кавказькими, фінноугорськими, навіть далекосхідними. Сягає не лише нового часу, а й епохи бронзи, відзначаючи схожість оздоблення гуцульського металу з латенською культурою, гальштатом, геометричної вишивки — з неолітичними візерунками.

Доводиться зробити висновок, що художні описи-екфрасиси С. Маковським аналізованих творів становлять собою рідкісні зразки конгеніального за силою художньої виразності словесного витлумачення, сполучені з науковим заглибленням у сутність явищ. За літературною майстерністю до них мало хто наблизився в наступні десятиліття.

Мені важко на кількох сторінках, обмежених регламентом нашої конференції, вмістити те, про що вже доводилося писати більш докладно [13, 14]. Тому завершу виразом щирої вдячності харківському видавцеві Олександрові Савчуку за перевидання 2019 року цієї непроминальної праці на високому рівні книжкової культури, що не поступається художньою вартістю першодрукові 1925 року [15].